



LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. lapkričio 8 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrašaitės-Balynienės, Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė) ir Gedimino Sagačio (pranešėjas), teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Ekonovus“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės patikslintą ieškinį atsakovei Uždaroji akcinė bendrovė Alytaus regiono atliekų tvarkymo centrui dėl atviro (tarptautinio) konkurso „Birštono savivaldybės teritorijoje susidarancių pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo paslauga“ (pirkimo Nr. 634232) metu priimtų sprendimų neteisėtumo, trečiasis asmuo, nepareišiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Kauno švara“, išvadą teikianti institucija Viešųjų pirkimų tarnyba.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių ūkio subjekto, turinčio sudarytą vidaus sandorį, atitiktis viešojo pirkimo sąlygose nustatytam kvalifikacijos reikalavimui dėl teisės verstis veikla vertinimą ir draudimą dirbtinai riboti konkurenciją, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė UAB „Ekonovus“ kreipėsi į teismą su ieškiniu prašydama: panaikinti atsakovės UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro (toliau – ir perkančioji organizacija) sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtojo nustatymo viešajame pirkime „Birštono savivaldybės teritorijoje susidarancių pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo paslauga“ (pirkimo Nr. 634232) (toliau – ir Pirkimas), įformintą 2022 m. gruodžio 13 d. pranešime Nr. S-22-2759 apie pasiūlymų eilę ir laimėjusi pasiūlymą, ir laimėjusios tiekėjos UAB „Kauno švara“ (toliau – ir trečiasis asmuo) pasiūlymą atmeti; jei įvykdžius Pirkimą būtų sudaryta Pirkimo sutartis – pripažinti Pirkimo sutartį nekinę *ex officio* (pagal pareigas); priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Ieškovė nurodė, kad pateiktė pasiūlymą Pirkimui, tačiau jos pasiūlymas, vadovaujantis Pirkimo sąlygų 13.1.5 papunkčiu, perkančiosios organizacijos 2022 m. gruodžio 1 d. sprendimu buvo atmestas dėl per didelės, perkančiajai organizacijai neprinertos kainos.
- Atsakovė 2022 m. gruodžio 13 d. pranešimu paskelbė apie nustatytą dalyvių pasiūlymų eilę, sprendimą Pirkimo laimėtojų paskelbti trečiąjį asmenį, kurio pasiūlymo kaina 47 691 Eur be PVM, ir sprendimą su Pirkimo laimėtoju sudaryti Pirkimo sutartį.
- Ieškovė nurodė, kad šalių ginčas kilo dėl to, ar trečiasis asmuo turi teisę verstis pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo veikla kitose nei Kauno miesto savivaldybės teritorijose ir (ar) trečiasis asmuo, turėdamas neteisėtą konkurencinį pranašumą, atsižvelgiant į tai, kad Kauno miesto savivaldybė ir trečiasis asmuo yra sudarę vidaus sandorį, kurio vertė 85 231 825 Eur, ir būdamas išlaikomas (subsidijuojamas) iš kitos savivaldybės pajamų, turi teisę dalyvauti Pirkime ir būti paskelbtas laimėtoju, ar tokie trečiojo asmens veiksmai nelaikytini ribojančiais konkurenciją (sąžiningos konkurencijos neužtikrinimu). Ieškovė paaiškino, kad tapatus klausimas jau buvo sprendžiamas kitoje civilinėje byloje – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. gegužės 12 d. priėmė atskirąją nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-94-969/2021, kurioje kėlė klausimą dėl konkurencijos ribojimo Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme. Ieškovės teigimu, trečiojo asmens veiksmai dalyvaujant Pirkime, siekiant sudaryti, sudarant ir vykdančiam Pirkimo sutartį dėl pakuočių atliekų surinkimo kitos – Birštono – savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo, laikytini ribojančiais konkurenciją Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme.
- Ieškovės vertinimu, atsakovė nepagrįstai nusprendė, kad trečiasis asmuo turi teisę teikti pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugą kitos savivaldybės (Birštono) teritorijoje. Ieškovės manymu, dalyvio teisė verstis su Pirkimo objektu susijusia veikla turėtų būti vertinama ne tik pakuočių atliekų surinkimo ir transportavimo veiklos vykdymo aspektu, bet ir tokios veiklos vykdymu teritorinio lygmens kontekste, nes laimėjęs tiekėjas neturi teisės vykdyti pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo veiklos kitose nei Kauno miesto savivaldybės teritorijose. Trečiasis asmuo yra savivaldybės įsteigta įmonė, taigi savo esme – viešasis juridinis asmuo. Trečiasis asmuo, turėdamas specialų teisinį skaitą Kauno miesto savivaldybėje susidaranciams pakuočių atliekoms surinkti ir vežti, negali teikti tokių paslaugų kitai – Birštono – savivaldybei. Viešųjų pirkimų teisinio regulavimo prasme trečiasis asmuo neturi teisės verstis veikla, t. y. neatitinka Pirkimo sąlygų 5 priedo 1 punkte nustatyto kvalifikacijos reikalavimo (toliau – ir Kvalifikacijos reikalavimas).
- Ieškovė nurodė, kad nors formaliai, Atliekų tvarkytojų valstybės registro (toliau – ir ATVR) duomenimis, laimėjęs tiekėjas turi teisę surinkti ir vežti pakuočių atliekas, tačiau nurodytas registras teikia tik bendrus duomenis ir nenustato trečiojo asmens veiklos ribojimo.
- Ieškovė nurodė, kad trečiojo asmens pasiūlymas yra su klaidomis. Trečiasis asmuo, teikdamas pasiūlymą Pirkime, neįtraukė tam tikrų išlaidų ir sąnaudų į pasiūlytus įkainius, be to, pateiktas pasiūlymo priedas užpildytas netinkamai, dėl to buvo pažeistas Pirkimo sąlygų 5.9 papunkčio reikalavimas, o trečiojo asmens pasiūlymas turėjo būti atmestas.
- Trečiasis asmuo nepagrindė atitiktis Pirkimo sąlygų 5 priedo 4 punkte nustatytam kvalifikacijos reikalavimui, kadangi nepateikė turimų (-o) specialistų (-o) pasirašytų (-o) gyvenimo aprašymų (-o), todėl, vadovaujantis Pirkimo sąlygų 13.1.4 papunkčiu, trečiojo asmens pasiūlymas turėjo būti atmestas kaip neatitinkantis Pirkimo dokumentuose nustatytą reikalavimą.
- Ieškovės manymu, trečiojo asmens pasiūlymas, be kita ko, turėjo būti atmestas dėl neįprastai mažos ir nepagrįstos kainos. Perkančioji organizacija pažeidė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 57 straipsnio reikalavimus ir nukrypo nuo juos aiškinančios kasacinio teismo praktikos.

II. Pimosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Klaipėdos apygardos teismas 2023 m. kovo 16 d. sprendimu ieškinį atmetė.
 - Pimosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovės pagrindinė veikla yra antrinių žaliavų, pakuočių, gamybos atliekų ir komunalinių atliekų surinkimas ir apdorojimas. Ieškovė dalyvavo ginčo Pirkime, jos pasiūlymas buvo atmestas dėl per didelės perkančiajai organizacijai neprinertos kainos. Pirkimo laimėtoju pripažintas vienintelio likusio tiekėjo – trečiojo asmens – pasiūlymas. Sėkmingo teismo proceso atveju, atmetus vienintelio tiekėjo pasiūlymą, Pirkimo procedūros pasibaigtų įstatymo pagrindu ir sukeltų ieškovei teisinius padarinius – atsirastų teisinis pagrindas ir būtinybė tikėtis naujos viešojo pirkimo procedūros inicijavimo. Taigi, pirmosios instancijos teismo vertinimu, ieškovė pagrįstai galėtų tikėtis, kad iš naujo vyksdomo viešojo pirkimo procedūros leis jai konkuruoti su kitais tiekėjais dėl naujos viešojo pirkimo sutarties sudarymo, o tai, anot pirmosios instancijos teismo, leidžia daryti išvadą, jog ieškovė yra tiesiogiai suinteresuota ginčo Pirkimu.
 - Pimosios instancijos teismas nustatė, kad byloje pateikti trečiojo asmens įstatai, kurių 5 ir 6 punktuose nurodyti bendrovės veiklos tikslai ir objektas, Atliekų tvarkytojų valstybės registro duomenys apie trečiajam asmeniui suteiktą teisę vežti ir surinkti plastikos, stiklo, popieriaus, kartono ir kitas frakcijas. Teismo vertinimu, trečiojo asmens įstatai neįtvirtina teritorinio trečiojo asmens veiklos ribojimo, o duomenys patvirtina, kad trečiasis asmuo visada vykdė tokio pobūdžio veiklą, todėl Pirkime nurodytų paslaugų vykdymas negalėtų būti laikomas nauju šio juridinio asmens veiklos pobūdžiu. Taip pat, teismo vertinimu, ieškovės procesiniuose dokumentuose pateikti argumentai nepatvirtino ir neįrodė, kad atliekų surinkimo ir išvežimo veikla yra ypatinga ir galima tik tam tikroje apibrėžtoje teritorijoje ir kad veiklos vykdymas kitos savivaldybės teritorijoje galėtų lemti veiklos naujumą.
 - Pimosios instancijos teismas nesutiko su ieškovės argumentu, kad trečiasis asmuo yra viešasis juridinis asmuo, todėl negali dalyvauti civiliniuose turitiniuose santykiuose, o gali tik užtikrinti viešųjų interesų patenkinimą. Vien ta aplinkybė, kad Kauno miesto savivaldybei priklausio 100 proc. akcijų, savaime nelemia įmonės teisinės formos pakeitimo. Pimosios instancijos teismo vertinimu, trečiajam asmeniui netaikomas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas. Trečiojo asmens veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
 - Pimosios instancijos teismas nusprendė, kad vien vidaus sandorio sudarymo faktas nėra kliūtis trečiajam asmeniui, atitinkančiam viešojo pirkimo sąlygas, dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų organizuojamose viešuosiuose pirkimuose, tuo labiau dėl teritorinio aspekto. Taigi, vidaus sandorį sudariusi įmonė gali veikti rinkoje ir konkuruoti su kitomis įmonėmis, gali iki 20 proc. pajamų gauti iš trečiųjų asmenų.
 - Pimosios instancijos teismas, įvertinęs Pirkimo sąlygų 5 priedo lentelės „Kvalifikaciniai reikalavimai“ nuostatas, byloje nustatytas aplinkybes, konstatavo, kad nagrinėjamu atveju, sprendžiant pagal pasiūlymo turiningąjį vertinimą, trečiojo asmens pateikti dokumentai, apibūdinantys specialisto atitiktį kvalifikacijos reikalavimui, papildomai nurodant sėkmingai įvykdytas ar vykdomas sutartis, leidžia perkančiajai organizacijai nustatyti gauto pasiūlymo tikrąjį turinį ir jo atitiktį Pirkimo sąlygose išskirtiems reikalavimams.
 - Pimosios instancijos teismas nustatė, kad trečiojo asmens pasiūlymo kaina buvo artima pasiūlymo formoje nustatytiems maksimaliems įkainiams. Taigi, pirmosios instancijos teismo vertinimu, maksimaliai galimai kainai artima pasiūlymo kaina negali būti laikoma neįprastai maža ar tokia, dėl kurios pagrįstumo atsakovei būtų galėjęs kilti įtarimas. Pimosios instancijos teismas konstatavo, kad atsakovė pagrįstai ir teisėtai trečiojo asmens pasiūlymo kainos (įkainių) nelaikė neįprastai maža.
 - Pimosios instancijos teismas, vertindamas byloje nustatytas aplinkybes Viešųjų pirkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalies bei suformuotos teismų praktikos kontekste, padarė išvadą, kad trečiojo asmens pasiūlymas neatitiko neįprastai mažos pasiūlymo kainos kriterijų, nustatytų Viešųjų pirkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalyje, todėl atsakovė neturėjo objektyvaus pagrindo spręsti, jog kaina yra neįprastai maža, ir pareigos kreiptis į trečiąjį asmenį dėl kainos pagrindo.
 - Pimosios instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad Pirkimo sąlygose nebuvo nustatyta, kaip reikia apskaičiuoti sąnaudų dydį, taigi kiekvienas Pirkimo dalyvis galėjo pasirinkti savo skaičiavimo metodiką. Pirkime taikoma fiksuoto įkainio kainodara ir pasiūlymų dalis, kuri yra vertinama pagal ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų, yra tik tiekėjo pasiūlymo 1 lentelėje pasiūlyti pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugos dalių įkainiai ir 3 lentelėje pasiūlyti kitų paslaugų įkainiai, kadangi palyginamoji kaina yra nustatoma pagal juos ir atsakovės iš anksto pasiūlymo formoje nurodytas paslaugų apimtį bei apskaičiavimo formules. Teismo vertinimu, apskaičiavimai yra skirti tik atsakovei, kad ši galėtų įsitikinti tiekėjų pasiūlytų įkainių pagrįstumu ir realumu. Pimosios instancijos teismo vertinimu, apskaičiavimams ir juose nurodytai informacijai negali būti taikomi tokie tikslumo pašalinimo apribojimai kaip pasiūlymo formoje nurodytiems įkainiams.
 - Pimosios instancijos teismas sutiko su trečiajo asmensiu, kad, grįsdamas savo pasiūlytus paslaugų įkainius, jis neturėjo nusistatyti ir įsiskačiuoti į paslaugų teikimo kainą sąnaudų, kurių realiai nepatirs. Teismas nusprendė, kad nagrinėjamam ginčui teisiniu požiūriu nėra reikšmingi ieškovės teiginiai dėl trečiojo asmens pasiūlymo kainos (ne)tikslaus apskaičiavimo, kadangi pats tiekėjas, siekdamas konkurencinio pranašumo, turi teisę įsivertinti ir pasiūlyti kainą ar įkainį pagal viešajame pirkime nustatytą kainodarą, o duomenų, jog trečiojo asmens pasiūlymas neatitiko Pirkimo dokumentų reikalavimų, nenustatyta. Aplinkybė, kad trečiasis asmuo, įsivertinęs tikėtiną darbų poreikį, pateikė konkurencingus pasiūlymus, priisiidamas pasiūlytos kainos riziką, Pirkimo metu priimto sprendimo nedaro savaime neteisėto.
 - Pimosios instancijos teismas, įvertinęs bylos medžiagą, padarė išvadą, kad ieškovė neįrodė atsakovės padarytų Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų, todėl ieškinį atmetė.
 - Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2023 m. gegužės 25 d. nutartimi paliko nepakeistą Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. kovo 16 d. sprendimą.
 - Apeliacinės instancijos teismas
- o vertinimu, byloje nustatyta faktinė situacija ir procesiniuose dokumentuose nurodyti argumentai suteikė pagrindą pritarti pirmosios instancijos teismo išvadai, kad trečiasis asmuo turi teisę vykdyti pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo veiklą kitos savivaldybės teritorijoje. Teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai nustatė bylos aplinkybes, teisingai nusprendė dėl trečiojo asmens teisės verstis įstatuose nurodyta veikla kitos savivaldybės teritorijoje, todėl priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą, jog trečiojo asmens pasiūlymas atitiko Pirkimo sąlygų 5 priedo „Kvalifikaciniai reikalavimai“ 1 punkte nustatytą Kvalifikacijos reikalavimą.
- Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad vidaus sandorį sudariusiam tiekėjui Viešųjų pirkimų įstatymo normos nedraudžia dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų pirkimuose. Vidaus sandorio sudarymas neužkerta kelio subjektams dalį savo veiklos vykdyti ir gauti pajamų iš kitų šalių, įskaitant ir dalyvavimą kitų perkančiųjų organizacijų vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, tokie veiksmai nelaikytini ribojančiais konkurenciją Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme ir nepažeidžia sąžiningos konkurencijos laisvės.
 - Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad vien vidaus sandorio sudarymo faktas nėra kliūtis trečiajam asmeniui, atitinkančiam Pirkimo sąlygas, dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų viešuosiuose pirkimuose, tuo labiau dėl teritorinio aspekto. Vidaus sandorio sudarymas vienoje savivaldybėje savaime nelemia konkurencinio pranašumo, todėl ieškovės teiginys, kad trečiasis asmuo negalėjo dalyvauti Pirkime, nes jo dalyvavimas Pirkime išraišką (rboja) konkurenciją, atmetė kaip nepagrįstus.
 - Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nustatytos faktinės aplinkybės ir procesiniuose dokumentuose nurodyti argumentai suteikė pagrindą sutikti su pirmosios instancijos teismo išvadomis, kad Pirkimo sąlygose nebuvo nustatyta, kaip

reikia apskaičiuoti sąnaudų dydį. Šiuo atveju kiekvienas Pirkimo dalyvis galėjo pasirinkti savo skaičiavimo metodiką, o visi skaičiavimai iš esmės buvo skirti perkančiajai organizacijai, kad ji galėtų įsitikinti tiekėjo pasiūlytos kainos pagrįstumu, realumu.

27. Kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas tinkamai ištyrė ir įvertino byloje esančius įrodymus ir iš jų visumos padarė pagrįstą išvadą, kad trečiojo asmens pasiūlymas atitinka Pirkimo sąlygų 5.9 papunkčio reikalavimą dėl kainos apskaičiavimo.
28. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadamis, kad atsakovė neturėjo pareigos kreiptis į trečiąjį asmenį dėl neįprastai mažos kainos (ikainių) pagrindimo. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nustatytos faktinės aplinkybės ir procesiniuose dokumentuose nurodyti argumentai suteikė pagrindą priimti pirmosios instancijos teismo išvadai, kad šiuo atveju nesusiklostė Viešųjų pirkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalyje nustatyta neįprastai mažos kainos prezumpcija. Atmetus ieškovės pasiūlymą ir Pirkime likus tik vienam dalyviui, nebėliko galimybės įvertinti, ar trečiojo asmens pasiūlyta kaina (ikainiai) daugiau nei 30 proc. skiriasi nuo kitų tiekėjų pasiūlytų kainų (ikainių) aritmetinio vidurkio. Be to, kadangi trečiojo asmens pasiūlymo kaina (47 691 Eur be PVM) buvo artima perkančiajai organizacijai priimtinajam pasiūlymo kainai (50 211 Eur be PVM), pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad jei negali būti laikoma neįprastai maža ar tokia, dėl kurios pagrįstumo atsakovė būtų galėjusi kelti įtarimus ir ji būtų privalėjusi kelti klausimą dėl pasiūlytos kainos pagrindimo. Šiuo atveju trečiojo asmens pasiūlymas tik 5 proc. mažesnis nei perkančiosios organizacijos nurodyta maksimali kaina, todėl atsakovė neturėjo pagrindo abejoti trečiojo asmens galimyėmis sėkmingai įvykdyti Pirkimo sutartį ir taikyti neįprastai mažos kainos pagrindimo institutą.
29. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nustatytos faktinės aplinkybės ir procesiniuose dokumentuose nurodyti argumentai nesuteikė pagrindo abejoti trečiojo asmens pasiūlyto specialisto kvalifikacija. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad duomenys buvo pakankami ir perkančiosios organizacijos, vadovaudamasis turinčiojo vertinimo principu, galėjo įvertinti pateikto dokumento turinį ir įsitikinti trečiojo asmens specialisto kvalifikacijos atitiktimi keliamam reikalavimui, todėl ieškovės argumentus dėl trečiojo asmens kvalifikacijos vertinimo atmetė kaip nepagrįstus.
30. Teisėjų kolegija, įvertinusi byloje nustatytų aplinkybių visumą bei ieškovės apeliacinio skundo argumentus, nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas, atmesdamas ieškinį, tinkamai taikė ir aiškino Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas ir pagrįstai netenkino ieškovės reikalavimo panaikinti atsakovės priimtą sprendimą dėl pasiūlytųjų eilės sudarymo ir kaitėjo nustatymo Pirkime.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

31. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 25 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 31.1. Teismai netinkamai aiškino ir taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 1 dalies normą, nustatančią perkančiosios organizacijos pareigą realiai įsitikinti tiekėjo atitiktimi kvalifikacijos reikalavimui, ir Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 2 dalies normą, nustatančią teisės verstis veikla, kuri reikalinga viešojo pirkimo sutarčiai įvykdyti, reikalavimą, ir nukrypo nuo suformuotos kasacinio teismo minėtų teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos:
- 31.1.1. Teismai netinkamai taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 2 dalį, nukrypdami nuo kasacinio teismo praktikos, pagal kurią atsakovė, kaip perkančioji organizacija, privalėjo įvertinti specialų reguliavimą – ribotą trečiojo asmens teismumą. Teismai savo priimtose sprendimuose nepaaiškino ir neargumentavo, kokiu būdu Kauno miesto savivaldybės pavestų funkcijų vykdymas koreliuoja su trečiojo asmens veikla Birštono savivaldybės teritorijoje. Kauno miesto savivaldybė yra vienintelė trečiojo asmens akcininkė. Savivaldybės įmonė yra steigama tik savivaldybės tikslams įgyvendinti. Ieškovės teigimu, trečiasis asmuo yra savivaldybės įsteigta įmonė, taigi savo esme – viešasis juridinis asmuo. Viešieji juridiniai asmenys (taigi ir savivaldybės įmonės) dėl savo riboto teismo civilinėje apyvarčioje dalyvauja pagal steigimo tikslą, o ne civiliniuose turiniuose santykiuose. Ieškovės nuomone, trečiasis asmuo, turėdamas specialų teismumą (skirtą atliekomis surinkti ir tvarkyti Kauno miesto savivaldybės teritorijoje), negali teikti tokių paslaugų Birštono savivaldybėje, nes tai laikytina dalyvavimu civiliniuose turiniuose santykiuose, nesusijusiose su Kauno miesto savivaldybės funkcijų vykdymu, todėl viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo prasme trečiasis asmuo neturi teisės verstis veikla Pirkime.
- 31.1.2. Reikalavimas dėl tiekėjo teisės verstis veikla turi būti vertinamas atsižvelgiant į specialiųjų teisės aktų reikalavimus (net jei tokie reikalavimai nenustatyti viešojo pirkimo dokumentuose). Ieškovė byloje laikėsi pozicijos, jog viešojo pirkimo dalyvio teisė verstis su Pirkimo objektu susijusia veikla turėtų būti vertinama ne tik pakuočių atliekų surinkimo ir transportavimo veiklos vykdymo aspektu, bet ir tokios veiklos vykdymo teritoriniu lygmeniu kontekste, įvertinant trečiojo asmens įstatų 5 punkte įtvirtintą veiklos tikslą. Teismai neatsižvelgė į pagrindinio trečiojo asmens veiklos dokumento – įstatų – 5 punkte nustatytą pagrindinį trečiojo asmens veiklos tikslą, kuris prieštarauja trečiojo asmens veiklos vykdymui ne Kauno miesto savivaldybės teritorijoje. Šiuo atveju trečiasis asmuo, įvertinus jo veiklos tikslą, neturi teisės vykdyti (verstis) pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo veiklos kitose nei Kauno miesto savivaldybės teritorijose, t. y. trečiasis asmuo neatitinka Kvalifikacijos reikalavimo.
- 31.2. Teismai nevertino aplinkybės, kad trečiasis asmuo nėra lygiavertis rinkos dalyvis, kadangi neveikia bendroje rinkoje kartu su tiekėjais. Trečiojo asmens teisę vykdyti pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo veiklą kitos savivaldybės teritorijoje teismai vertino tik tiesioginio draudimo aspektu, tačiau neatsižvelgė į Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus lygiatėsiškumo ir nediskriminavimo principus ir nevertino trečiojo asmens veiklos pobūdžio bei gaunamų pajamų šaltinio, kurie nulemia trečiojo asmens konkurencinį pranašumą prieš kitus Pirkimo dalyvius (Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalis). Teismai neatsižvelgė, kad trečiasis asmuo nėra lygiavertis subjektas lygiant su kitais bendroje rinkoje veikiančiais tiekėjais, dėl to nepagrįstai ir neteisėtai buvo paskelbtas Pirkimo laimėtoju.
- 31.3. Teismai trečiojo asmens teisę verstis su Pirkimo objektu susijusia veikla vertino tik įstatyme įtvirtintu tiesioginio draudimo aspektu, tačiau neatsižvelgė į Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintus lygiatėsiškumo ir nediskriminavimo principus ir atsakovei, kaip perkančiajai organizacijai, tenkančią pareigą užtikrinti nesuvaržytą sąžiningą konkurenciją. Trečiasis asmuo, didžiąją pajamų dalį gaudamas iš veiklos ne konkurencinėje aplinkoje, turi akivaizdų konkurencinį pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius, kadangi vidaus sandorio pagrindą gautomis pajamomis finansuoja ir vykdo savo veiklą.
- 31.4. Teismai netinkamai aiškino ir taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies ir 47 straipsnio 2 dalies bei Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies normas, nustatančias draudimą dirbtinai mažinti konkurenciją ar užtikrinti, kad kvalifikacijos reikalavimai neribotų konkurencijos, ir nukrypo nuo suformuotos kasacinio teismo minėtų teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos.
32. Atsakovė atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo jį atmesti, palikti nepakeistą Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 25 d. nutartį. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 32.1. Nei Viešųjų pirkimų įstatymas, nei Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarybos direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105, (toliau – Metodika), nei kasacinio teismo praktika nenustato reikalavimo perkančiajai organizacijai tiekėjo teisės verstis veikla susijusiu su tiekėjo buvimu kontroliuojamų kitos perkančiosios organizacijos, vidaus sandorio sudarymu su perkančiaja organizacija. Trečiasis asmuo atitiko Pirkimo sąlygose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, nes, ATVR duomenimis, turi teisę verstis veikla – surinkti ir vežti pakuočių atliekas.
- 32.2. Trečiojo asmens įstatų 9 punkte nustatyta, kad bendrovė gali vykdyti bet kokią kitą veiklą, kurios vykdymas neprieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams. Pagal teismų aptartą teisinį reglamentavimą, trečiojo asmens įstatai, Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) ir Akcinių bendrovių įstatymo normos nedraudžia trečiajam asmeniui dalyvauti Pirkime, todėl teismai padarė pagrįstą ir teisingą išvadą, kad trečiojo asmens paskirtis ir jo vykdoma ūkinė komercinė veikla nėra skirta šimtinai veikti tik Kauno miesto savivaldybės teritorijoje.
- 32.3. Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 2 punktą nustato, kad subjektai, su kuriais yra sudaromi vidaus sandoriai, iki 20 proc. pajamų gali gauti iš kitos veiklos nei juos kontroliuojančių perkančiųjų organizacijų funkcijų vykdymas. Vadinasi, toks ūkio subjektas gali veikti rinkoje ir konkuruoti su kitais ūkio subjektais, neprarasdamas galimybės sudaryti vidaus sandorio. Atsakovės teigimu, teismai pagrįstai atmetė ieškovės argumentus, kad trečiasis asmuo negalėjo dalyvauti atsakovės organizuojame Pirkime.
33. Trečiasis asmuo atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo jį atmesti, palikti nepakeistą Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 25 d. nutartį. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 33.1. Teismai tinkamai aiškino ir taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytas teisės normas, nenukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos, nes trečiasis asmuo atitinka Pirkimo sąlygose nustatytą kvalifikacijos reikalavimą, kuris nėra ir negali būti susijęs su tiekėjo teisine ar veiklos organizavimo forma. Be to, trečiasis asmuo nėra viešasis juridinis asmuo ir jo įstatai ar kiti jo veiklą reglamentuojantys dokumentai neriboja jo teisės dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų viešuosiuose pirkimuose:
- 33.1.1. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 1 ir 2 dalis ir kvalifikacijos reikalavimą, yra tikrinama tokia tiekėjo teisė verstis pirkimo sutarčiai įvykdyti reikalinga veikla, kuriai vykdyti yra reikalingi specialūs leidimai ar įtraukimas į specialius registrus, bet ne tiekėjo teisinė ar veiklos organizavimo forma. Byloje nėra ginčo dėl fakto, kad trečiasis asmuo turi teisę vykdyti Pirkimo sutarties įvykdymui reikalingą ir Kvalifikacijos reikalavime nustatytą veiklą (yra įtrauktas į atitinkamą registrą ir ši teisė registre nėra apribota teritoriniu aspektu).
- 33.1.2. Ieškovė nepagrįstai taikė įstatymo analogiją ir teigia, kad trečiasis asmuo yra viešasis juridinis asmuo, turintis ribotą galimybę dalyvauti civiliniuose teisiniuose santykiuose. Teismai teisingai konstatavo faktą, kad trečiasis asmuo yra privatus juridinis asmuo, kurio veiklą reglamentuoja Akcinių bendrovių įstatymas, CK ir įstatai bei kiti teisės aktai. Trečiojo asmens teisinis statusas ar veiklos organizavimo forma neriboja jo galimybės dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.
- 33.1.3. Trečiojo asmens galimybės dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų viešuosiuose pirkimuose neriboja jo įstatai.
- 33.2. Teismai tinkamai aiškino ir taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies ir 47 straipsnio 2 dalies bei Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies teisės normas, nenukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nes, pagal viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, vidaus sandorio sudarymas neužkertą kelią jį sudariusiam tiekėjui dalyvauti kitų perkančiųjų organizacijų viešuosiuose pirkimuose ir toks dalyvavimas niekaip neiškraipo konkurencijos:
- 33.2.1. Teismai teisingai konstatavo, kad vidaus sandorio sudarymas neužkertą kelią jį sudariusiems tiekėjams dalį savo veiklos vykdyti ir gauti pajamų iš kitų šaltinių, įskaitant ir dalyvavimą kitų perkančiųjų organizacijų vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, ir toks dalyvavimas savaime nėra konkurencijos ribojimas ar sąžiningos konkurencijos laisvės pažeidimas.
- 33.2.2. Ieškovė byloje neįrodinėjo ir nepateikė jokių įrodymų, kaip konkrečiai trečiojo asmens sudarytas vidaus sandoris jam dalyvajant Pirkime riboja konkurenciją ir iškraipo sąžiningą konkurenciją. Ieškovė pripažįsta, kad nėra ginčo dėl vidaus sandorio teisėtumo. Trečiojo asmens pagal vidaus sandorį uždirbamos pajamos nesuteikia jam kokio nors nepagrįsto konkurencinio pranašumo prieš kitus ūkio subjektus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

3. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 353 straipsnis. Nurodyto straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra sąsaitos pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia šimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. [e3K-3-384-916/2019](#) 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
4. Kasaciniame skunde nepateikti argumentai dėl teismų išvadų, kad trečiojo asmens pasiūlymas atitiko Pirkimo sąlygų 5.9 papunkčio reikalavimą dėl kainos apskaičiavimo, kad atsakovė neturėjo pareigos taikyti Viešųjų pirkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalies ir reikalauti iš trečiojo asmens pagrįsti jo pasiūlytas kainas (ikainius) ir tai, kad trečiasis asmuo atitiko Pirkimo sąlygų 5 priedo „Kvalifikaciniai reikalavimai“ 4 punkte nustatytą kvalifikacijos reikalavimą. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nurodyta teismų procesinių sprendimų dalis nepatenka į šios bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribas.

Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir 2 dalies aiškinimo ir taikymo

5. Ieškovė inicijavo peržiūros procedūrą iš esmės dėl galimai neteisėto trečiojo asmens pasiūlymo vertinimo, netinkamai įvertinus jo atitiktį Kvalifikacijos reikalavimui dėl teisės verstis veikla. Vienas iš pagrindinių ieškovės argumentų yra tas, kad trečiasis asmuo yra savivaldybės įsteigta įmonė, taigi savo esme – viešasis juridinis asmuo, turintis specialų ribotą teismumą (skirtą tik Kauno miesto savivaldybės teritorijoje susidarantioms atliekomis surinkti ir tvarkyti), todėl negali teikti Pirkimo perkančiųjų paslaugų. Ieškovės teigimu, bylą nagrinėjė teismai netinkamai taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnio 2 dalį, pagal kurią perkančioji organizacija privalėjo įvertinti specialų reguliavimą – trečiojo asmens ribotą teismumą ir jį vertinti kaip teisės verstis veikla neturimą Pirkime.
6. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai su tokia ieškovės pozicija nesutiko. Visų pirma, teismai nustatė, kad trečiojo asmens teisė verstis Pirkimo sutarčiai įvykdyti reikalinga veikla patvirtina jo registracija ATVR, kartu apimanti teisę surinkti ir vežti pakuočių atliekas pagal visus Kvalifikacijos reikalavime reikalaujamus kodus. Teismai taip pat nusprendė, kad trečiajam asmeniui teikti paslaugas kitų nei Kauno miesto savivaldybių teritorijoje nedraudžia nei jo įstatai, nei kiti jo veiklą reglamentuojantys teisės aktai ir dokumentai. Apeliacinės instancijos teismas kasacine tvarka skundžiamoje nutartyje pažymėjo, kad trečiasis asmuo yra ribotos civilinės atsakomybės privatus juridinis asmuo, turintis teisę vykdyti ūkinę komercinę veiklą, taip pat dalyvauti bet kokiuose viešuosiuose pirkimuose, kuriose nustatytus reikalavimus jis atitinka, todėl pritarė pirmosios instancijos teismo sprendimui, jog trečiasis asmuo atitiko Kvalifikacijos reikalavimą.

7. Ieškovė kasaciniam skunde teigia, kad trečiasis asmuo yra viešasis juridinis asmuo, todėl dėl savo specialaus riboto teismo (trečiojo asmens veikla skirta tik Kauno miesto savivaldybės atliekomis surinkti ir tvarkyti) negali teikti Pirkinių perkamų paslaugų, kadangi Pirkinių perkamų atliekų surinkimo ir išvežimo geografinė rinka yra Birštono savivaldybės teritorija, o tai prieštarauja trečiojo asmens veiklos tikslams. Teisėjų kolegija šiuos ieškovės kasacinio skundo argumentus atmeta kaip teisiskai nepagrįstus.
8. Viešųjų pirkinių kontekste juridinio asmens teismumas reikšmingas, *inter alia* (be kita ko), vertinant, ar tikio subjektas atitinka tiekėjo sąvoką, nustatytą Viešųjų pirkinių įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje.
9. Viešųjų pirkinių įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje įtvirtinta tokia tiekėjo sąvoka, kad tai tikio subjektas – fizinis asmuo, privatus ar viešasis juridinis asmuo, kita organizacija ir jų padalinys arba tokių asmenų grupė, įskaitant laikinas tikio subjektų asociacijas, kurie rinkoje siūlo atlikti darbus, tiekti prekes ar teikti paslaugas. Atsižvelgiant į minėtų normų matyti, kad tiekėju iš esmės gali būti bet kuris subjektas, galintis pasiūlyti ir siūlantis viešojo pirkimo objektą.
10. Iš Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT, Teisingumo Teismas) praktikos matyti, kad dalyvauti ar pateikti savo kandidatūrą leidžiama visiems asmenims ar subjektams, kurie, išnagrinėję skelbime apie pirkimą nurodytas sąlygas, mano galintys įvykdyti šią sutartį – tiesiogiai ar pasitelkiami subrangovus, nepaisant to, ar jie registruojami pagal viešąjį ar privatinę teisę, ir to, ar rinkoje jie veikla siekianti ar tik retkarčiais, ar jiems skiriamos subsidijos iš viešųjų lėšų (ESTT 2009 m. gruodžio 23 d. sprendimas byloje *Consorzio Nazionale Interuniversitario per le Scienze del Mare (CoNISMa)*, C-305/08; 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas byloje *Data Medical Service*, C-568/13; 2015 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Consorti Sanitari del Mareme*, C-203/14, 34 punktus).
11. Bendrijos teisės aktų leidėjas neketino į sąvoką „tikio subjektas, kuris siūlo paslaugas rinkoje“ įtraukti tik tuos subjektus, kurie turi įmonės organizacinę struktūrą, nei įtvirtinti atskiras sąlygas, galinčias nustatyti papildomus dalyvavimo viešojo pirkimo konkurse apribojimus, pagrįstus tikio subjekto teisiniu statusu ir vidaus organizacine struktūra (žr. pirmiau nurodyto Teisingumo Teismo sprendimo byloje *CoNISMa*, C-305/08, 35 punktą).
12. Taip pat Teisingumo Teismas išaiškino, jog tikio subjekto sąvoka apima viešojo administravimo subjektus, kurie dėl to gali dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, jeigu ir tiek, kiek jiems leidžiama teikti paslaugas rinkoje už atlygį (Teisingumo Teismo 2015 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Consorti Sanitari del Mareme*, C-203/14, 36 punktus).
13. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta anksčiau, teisėjų kolegija pažymi, kad Viešųjų pirkinių įstatyme iš esmės nėra apribojimų dėl subjekto, kurie gali dalyvauti viešųjų pirkimų procedūroje. Svarbu, kad toks asmuo turėtų teisinį teisingumą ir veiksmumą.
14. Remiantis CK 2.34 straipsniu, juridiniai asmenys skirstomi į viešuosius ir privačiuosius (CK 2.34 straipsnio 1 dalis). Viešieji juridiniai asmenys yra valstybės ar savivaldybės, jų institucijų arba kitų asmenų, nesiekiančių naudoti sau, įsteigti juridiniai asmenys, kurių tikslas – tenkinti viešuosius interesus (valstybės ir savivaldybės įmonės, valstybės ir savivaldybės įstaigos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės ir t. t.) (CK 2.34 straipsnio 2 dalis). Privatieji juridiniai asmenys yra juridiniai asmenys, kurių tikslas – tenkinti privačius interesus (CK 2.34 straipsnio 3 dalis).
15. Juridinio asmens teismumas apibrėžtas CK 2.74 straipsnyje, kurio 1 dalyje nustatyta, kad privatieji juridiniai asmenys gali turėti ir įgyti bet kokias civilines teises ir pareigas, išskyrus tas, kurioms atsirasti reikalingos tokios fizinio asmens savybės kaip lytis, amžius bei giminytė, o 2 dalyje – kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, t. y. jie gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštaruoja jų steigimo dokumentams ar veiklos tikslams.
16. Remiantis Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, bendrovė yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, o 4 straipsnio 1 dalimi – bendrovės įstatai yra dokumentas, kuriuo bendrovė vadovaujasi savo veikloje.
17. Kasacinio teismo išaiškinta, kad juridinis asmuo suprantamas kaip savo pavadinimą turinti įmonė, įstaiga ar organizacija, kuri savo vardu gali įgyti ir turėti teises bei pareigas, būti ieškovu ar atsakovu teisme (CK 2.33 straipsnis). Taigi vienas iš esminių privatusio juridinio asmens požymių yra juridinio asmens teismumas, t. y. galėjimas turėti konkrečias civilinių įstatymų nustatytas ar pareigas (CK 2.74 straipsnio 1 dalis). Juridiniai asmenys civilines teises įgyja, prisimama civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo organus, kurie sudaromi ir veikia pagal įstatymus ir juridinių asmenų steigimo dokumentus. Juridiniai asmenys teismumas gali būti ribojamas tik tam tikros veiklos arba jų teisinės formos atžvilgiu, pavyzdžiui, draudžiama verstis tam tikra veikla negavus licencijos, tam tikrų teisingų formų juridiniams asmenims draudžiama užsiimti kita veikla ir pan. (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-51/2011).
18. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, vertindamas ieškovės argumentus dėl Pirkinių perkamų paslaugų teikimo neprieštaravimo trečiojo asmens veiklos tikslams, išsamiai išnagrinėjo reikšmingas aplinkybes (aktualias trečiojo asmens įstatų nuostatas, teises aktų nuostatas) ir tinkamai įvertino, kad trečiasis asmuo nealkalynas viešojo juridinio asmens, taigi turi neapribotą civilinį teisingumą ir gali teikti paslaugas kitų nei Kauno miesto savivaldybės teritorijoje, nes to nedraudžia nei trečiojo asmens įstatai, nei kiti jo veiklą reglamentuojantys dokumentai. Iš galiojančio teisinio reguliavimo neįspaulauka, kad vien tai aplinkybė, jog Kauno miesto savivaldybė yra vienintelė trečiojo asmens akininkė, pavertia jį (trečiąjį asmenį) viešojo juridinio asmensiu.
19. Trečiojo asmens įstatų 1 punkte įtvirtinta, kad trečiasis asmuo yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, kuris savo veikloje vadovaujasi CK, Akcinių bendrovių įstatymu ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, taip pat bendrovės (trečiojo asmens) įstatais. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamojame nutartyje nustatė, kad trečiojo asmens įstatų 5 punkte nurodyta, jog bendrovės (trečiojo asmens) veiklos tikslai – vykdyti tikinę veiklą, atliekant atliekų tvarkymą, įskaitant atnaujinimą, surinkimą, miesto gatvių ir teritorijų valymą ir kitas funkcijas, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai vykdomos Kauno miesto savivaldybės pavestoms funkcijoms. Taip pat trečiojo asmens įstatų 6 punkte nurodyta, kad bendrovė (trečiasis asmuo) gali vykdyti bet kokią kitą veiklą, kurios vykdomos neprieštaruodamos Lietuvos Respublikos teisės aktams. Jei pagal galiojančias teises aktus tam tikrai ūkinei veiklai vykdyti yra reikalinga licencija (leidimas), bendrovė gali verstis tokia veikla tik gavusi reikalingą licenciją (leidimą). Atsižvelgiant sistemiskai į minėtas trečiojo asmens steigimo dokumentų nuostatas, sprendžiant, kad priešingai nei teigia ieškovė kasaciniam skunde, nėra nustatyto apribojimo trečiajam asmeniui veiklą vykdyti kitoje, nei Kauno miesto, savivaldybėje. Trečiojo asmens įstatai nepatvirtina jo specialaus teismo. Taigi trečiasis asmuo atitinka tiekėjo sąvoką taip, kaip ji apibrėžta anksčiau minėtoje Viešųjų pirkinių įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje.
20. Viešųjų pirkinių įstatymo 47 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkantoji organizacija privalo išiašikinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas, todėl ji turi teisę skelbime apie viešąjį pirkimą ar kitose viešojo pirkimo dokumentuose nustatyti būtinus kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimus ir šiuos reikalavimus atitikti patvirtinančiais dokumentais ar informacija. Perkantojos organizacijos nustatyti kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimai negali dirbtinai riboti konkurencijos, turi būti proporcingi ir susiję su viešojo pirkimo objektu, tikslais ir aiškūs. Tikrinant tiekėjų kvalifikaciją, pasirinkinti atsižvelgiant į jų: 1) teisę verstis atitinkama veikla; 2) finansinį ir ekonominį pajėgumą; 3) techninį ir profesinį pajėgumą. Viešųjų pirkinių įstatyme konkrečiai nenurodyta, kokius kvalifikacijos reikalavimus perkantoji organizacija turi teisę nustatyti konkretus viešojo pirkimo atveju – tai, įvertinusi viešojo pirkimo pobūdį ir kitas reikšmingas aplinkybes, sprendžia pati perkantoji organizacija. Tačiau bet kokių atvejų viešojo pirkimo sąlygose nustatyti tiekėjo kvalifikacijos reikalavimai turi atitikti esminį kriterijų (tikslą) – jie turi būti pakankami tam, kad perkantoji organizacija galėtų būti užtikrinta tiekėjo pajėgumu įvykdyti viešojo pirkimo užduotį.
21. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (toliau – ir Direktyva) 58 straipsnio 2 dalyje (Viešųjų pirkinių įstatymo 47 straipsnio 2 dalyje), kurioje aptartas ekonominės veiklos vykdytojų tinkamumas vykdyti su atitinkama viešojo pirkimo sutartimi susijusią veiklą, nustatyta, kad perkantojos organizacijos gali reikalauti, jog ekonominės veiklos vykdytojai būtų įregistruoti viename iš jų įsisteigimo valstybėje narėje esančių profesijų arba verslo registro. Be to, jeigu viešojo paslaugų pirkimo procedūroje iš ekonominės veiklos vykdytojų reikalaujama turėti konkretų leidimą arba būti konkrečios organizacijos nariu, kad jie savo kilmės šalyje galėtų teikti atitinkamą paslaugą, perkantoji organizacija gali reikalauti, kad jie įrodytų, jog turi tokį leidimą arba yra konkrečios organizacijos nariai (žr. ESTT 2021 m. liepos 8 d. sprendimo byloje *Sanresa*, C-295/20, 43 punktą).
22. Viešųjų pirkinių įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tikrinama, *inter alia*, ar tiekėjas atitinka kvalifikacijos reikalavimus, nustatytus pagal šio įstatymo 47 straipsnį, perkantoji organizacija reikalauja patvirtinančių dokumentų, nurodytų šiame straipsnyje, o minėto straipsnio 4 dalyje nurodyta, jog jeigu perkantoji organizacija reikalauja įrodyti, kad tiekėjas turi teisę verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti, tiekėjas pateikia profesinį ar veiklos registre tvarkytą, valstybės įgaliojimų institucijų pažymą, kaip yra nustatyta toje valstybėje narėje, kurioje jis registruotas, ar prisiekus deklaraciją, liudijančią tiekėjo teisę verstis atitinkama veikla. Paslaugų viešojo pirkimo atveju, jeigu tiekėjas, norėdamas teikti atitinkamas paslaugas savo kilmės šalyje, turi turėti tam tikrą leidimą arba būti tam tikrų organizacijų nariu, jeigu pateikia tokius leidimus arba narysės įrodymus.
23. Taip pat Viešųjų pirkinių įstatymo 50 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad perkantoji organizacija nereikalauja iš tiekėjo pateikti dokumentų, patvirtinančių jo pašalinimo pagrindų nebuvimą, atitiktį kvalifikacijos reikalavimams ir, jeigu taikytina, kokybės vadybos sistemos ir (ar) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartams, kaip nustatyta šio straipsnio 4 ir 6 dalyse, jeigu ji: 1) turi galimybę susipažinti su šiais dokumentais ar informacija tiesiogiai ir neatlyginamai prisijungusi prie nacionalinės duomenų bazės bet kurioje valstybėje narėje arba naudodamasi Centrinės viešųjų pirkinių informacinės sistemos priemonėmis; 2) šiuos dokumentus jau turi iš ankstesnių pirkimo procedūrų.
24. Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkinių tarybos direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. IS-105, (toliau – ir Metodika) 9 punkte nustatyta, kad teisės verstis tam tikra veikla tikrinimo tikslas – įsitikinti, kad tiekėjas turi teisę verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti. Kvalifikacijos reikalavimus turėti teisę verstis atitinkama veikla nustatomas nepriklausomai nuo numatomo viešojo pirkimo sutarties vertės ar trukmės, kai reikalavimus turėti atitinkamą atestatą, sertifikatą, pažymą, leidimą ir pan. yra nustatytas kitose norminiuose teisės aktuose. Paslaugų viešojo pirkimo atveju (įskaitant ir paslaugas, įsigyjamą pagal prekių ar darbų pirkimo sutartį) viešojo pirkimo vykdytojas gali pareikalauti, kad tiekėjai turėtų specialų leidimą arba būtų tam tikrų organizacijų nariai, jeigu tai privaloma norint teikti atitinkamas paslaugas tiekėjo kilmės šalyje.
25. Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad tiekėjų teisės verstis veikla, reikalinga viešojo pirkimo sutarčiai įvykdyti, reikalavimai turi būti nustatomi ir atitiktis jiems vertinama tik pagal specialiuosius teisės aktus, kuriuose reglamentuojama tam tikros specifinės teisės įgijimo, suteikimo ir naudojimosi tvarka ir sąlygos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-264-378/2022 51 punktą). Kitais žodžiais tariant, perkantojos organizacijos gali tik tikrinti tiekėjų teisę verstis veikla, kaip nustatyta kitose teisės aktuose, tačiau negali sukurti kokių nors naujų reikalavimų – nei šios teisės susiaurinti, nei praplatinti. Dėl to, *inter alia*, atsižvelgiant į Viešųjų pirkinių įstatymo subsidiaraus taikymo kitų teisės aktų atžvilgiu taisyklę, viešojo pirkimo sąlygomis negalima pakeičiant atitinkamam tiekėjui teisės aktais suteiktas ar pagal juos įgytas teises verstis atitinkama veikla (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-23-248/2017, 47 punktus).
26. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta anksčiau, sprendžiant, kad kvalifikacijos reikalavimus turėti teisę verstis atitinkama veikla yra susijęs su asmenine tiekėjo kompetencija ir su tuo, ar konkretus tiekėjas turi teisę vykdyti tam tikrą veiklą, Teisėjų kolegija pažymi, kad perkantoji organizacija, sprendžiant dėl kvalifikacijos reikalavimų turėti teisę verstis atitinkama veikla nustatymo paslaugų viešojo pirkimo dokumentuose ir vertindama tiekėjų atitiktį jam, visų pirma, atsižvelgia į atitinkamų viešojo pirkimo sutarties vykdytinų paslaugų nacionalinį teisinį reguliavimą – privalomumą, norint teikti tam tikras paslaugas, turėti leidimus, licencijas ar būti tam tikrų organizacijų nariais.
27. Kvalifikacijos reikalavime nustatyta: „Tiekėjas, tiekėjų grupės partneriai kartu (kiekvienas partneris toje srityje, kurioje vykdoma veikla), subteikėjai ar kiti ūkio subjektai, kurių pajėgumais remiasi tiekėjas (kiekvienas toje srityje, kurioje vykdoma veikla) turi būti registruotas Atliekų tvarkytojų valstybės registre (ATVR), kaip turintis teisę surinkti ir vežti pakuočių atliekas (atliekų kodai: 20 01 02 - stiklas, 20 01 01 - popierius ir kartonas, 20 01 39 - plastikas, 20 01 99 - kiti nepapirėtos frakcijos). Pastaba: Jeigu tiekėjas nėra registruotas ATVR pasiūlymu pateiktimo dieną, jis privalo įregistruoti iki sutarties pasirašymo“. Atitiktį Kvalifikacijos reikalavimui pagrindžiantys dokumentai: „Tiekėjas, tiekėjų grupės partneriai kartu (kiekvienas partneris toje srityje, kurioje vykdoma veikla), subteikėjai ar kiti ūkio subjektai, kurių pajėgumais remiasi tiekėjas (kiekvienas toje srityje, kurioje vykdoma veikla) pateikia EBVPD. Perkantoji organizacija naudodamasi Atliekų tvarkytojų valstybės registro (ATVR) (<https://atvr.am.lt/>) duomenimis patikrina atitiktį nustatytam reikalavimui. Tiekėjai iš užsienio privalo būti registruoti šiame registre Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.“
28. Kasacinio teismo šioje srityje taip pat išaiškinta, kad svarbiausiu kriterijumi įvertinti, ar tiekėjo pajėgumas atitinka perkantojos organizacijos nustatytus minimalius kvalifikacijos reikalavimus, laikytinos pirkimo sąlygos, pagal kurias nustatoma, kokia ūkio subjekto kompetencija atitinkama pirkimo atveju yra tinkama, o kokia – ne; atsižvelgiant į tai, dėl skirtingų teisėtai nustatytų pirkimo sąlygų to paties tiekėjo kvalifikacija panašiuose pirkimuose vieną kartą gali būti tinkama, o kita – nepakankama. Perkantoji organizacija neturi teisės laisvai interpretuoti savo paskelbtų sąlygų ir, vertindama tiekėjo kvalifikaciją, atsižvelgti į kitus nei iš anksto paskelbtus reikalavimus ar aplinkybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-340/2013). Pažymėtina, kad reikalavimai dėl teisės verstis veikla iš esmės yra universalūs pobūdžio, nes analogiško pobūdžio viešuosiuose pirkimuose bus aktualios tos pačios specialaus reguliavimo nuostatos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-28-381/2022 24 punktą).
29. Adreptinas dėmesys į tai, kad nagrinėjamoje byloje tarp šalių nekilio aiškiai išreikšto nesutarimo (argumentais pagrįsto reikalavimo ir atsisakymo į jį) dėl kokių nors, įskaitant Kvalifikacijos reikalavimą, Pirkimo sąlygų teisingumą. Ieškovė negiginėja, kad Kvalifikacijos reikalavimas ir atitiktį jam pagrindžiantys dokumentai yra sufomuluoti tinkamai, nenurodo, kad, siekiant teikti Pirkinių perkamų paslaugas, būtų reikalingi ir kiti, papildomi, leidimai, licencijos ar kad tiekėjas, siekiantis teikti Pirkinių perkamų paslaugas, turi būti tam tikrų organizacijų narys. Taip pat bylos duomenys patvirtina, o ieškovė to negiginėja, kad trečiasis asmuo yra registruotas ATVR taip, kaip nustatyta Kvalifikacijos reikalavime. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su ieškove, kad trečiasis asmuo neatitinka Kvalifikacijos reikalavimų.

Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies ir Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies aiškinimo ir taikymo

30. Ieškovė kasaciniam skunde teigia, kad bylą nagrinėję teismai nevertino aplinkybės, jog trečiasis asmuo nėra lygiavertis rinkos dalyvis, kadangi neveikia bendroje rinkoje kartu su tiekėjais. Teismai netinkamai aiškino ir taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies, 47 straipsnio 2 dalies bei Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies normas, nustatančias draudžiamą dirbtinai mažinti konkurenciją, užtikrinti, kad kvalifikacijos reikalavimai nebūtų konkurencijos. Kasaciniam skunde nurodoma, kad teismai nevertino aplinkybės, jog trečiasis asmuo didžiąją savo pajamų dalį gauna su Kauno miesto savivaldybės sudaryto vidaus sandorio pagrindu, todėl turi konkurencijai pranašumą prieš kitus Pirkime dalyvaujančius tiekėjus, kurie veikia tik bendroje rinkoje.
31. Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Viešųjų pirkinių įstatyme reikalavimai netaikomi vidaus sandoriams, kuriuos perkantoji organizacija sudaro su kita perkantoja organizacija, kai yra visos šios sąlygos kartu: 1) perkantoji organizacija kita perkantoja organizacija kontroliuoja kaip savo pačios tarnybą ar struktūrinį padalinį, darydama lemiamą įtaką jos steigimams tikslams ir reikšmingiems sprendimams, įskaitant sprendimus dėl įgaliojimo turto investavimų, perleidimo, nuomos, įkeitimo, hipotekos; kitų ūkio subjektų akcijų įsigijimo arba perdavimo; teisės valdyti ūkio subjekto (subjektų) skyrius perdavimo. Tokia kontrolė gali atlikti ir kitas juridinis asmuo, kurį patį tokio pačiu būdu kontroliuoja perkantoji organizacija; 2) per paskutinius 3 finansinius metus daugiau kaip 80 procentų kontroliuojamos perkantojos organizacijos gautų vidutinį pajamų iš pirkimo–pardavimo sutarčių sudarą pajamų, gautos iš sutarčių, sudarytų su kontroliuojama perkantoja organizacija ar su juridiniais asmenimis, kuriuos kontroliuoja ta perkantoji organizacija, ir skirtų jos (jų) poreikiams tenkinti ar funkcijoms atlikti. Jeigu kontroliuojama perkantoji organizacija vykdyt veiklą trumpiau kaip 3 finansinius metus, tai atitinkami rezultatai turi būti numatyti pagal jos veiklos planus; 3) kontroliuojamoje perkantojoje organizacijoje nėra tiesioginio privataus kapitalo dalyvavimo.
32. Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio nuostatos įtvirtintos iš dalies įgyvendinant Direktyvos 12 straipsnio nuostatas.
33. Kiek tai susiję su vidaus sandorio veiklos kriterijumi ir jo apimtimi, Teisingumo Teismas yra pasisakęs, kad reikalavimu, jog kontroliuojamo asmuo pagrindinė veiklos dalį sudarytų pajamos, gautos iš veiklos, vykdomos kontroliuojamos perkantojos organizacijos atžvilgiu, tikslas yra užtikrinti, kad viešųjų pirkinių taisyklės būtų taikomos tais atvejais, kai kontroliuojamas subjektas veikia rinkoje ir todėl gali pradėti konkuruoti su kitomis įmonėmis. Iš tikrųjų įmonė nebūtinai praranda veiksmų laisvę vien dėl to, kad su ja susijusius sprendimus kontroliuoja vienas ar daugiau savivaldos vienetų, jei ji dar gali didele dalį savo ūkinės veiklos vykdyti su kitais ūkio subjektais (žr. Teisingumo Teismo 2006 m. gegužės 11 d. sprendimo byloje *Carbottierome SpA ir Consorzio Alisei*, C-340/04, 60 punktą; 2016 m. gruodžio 8 d. sprendimą byloje *Undis Servizi Srl*, C-553/15).
34. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamojame nutartyje nustatė, kad vidaus sandorių sudariusiam tiekėjui Viešųjų pirkinių įstatymo normos nedraudžia dalyvauti kitų perkantojų organizacijų viešuosiuose pirkimuose. Vidaus sandorio sudarymas neužkertą keli subjektams dalyvauti savo veiklos vykdyti ir gauti pajamų iš kitų šalių, įskaitant ir dalyvavimą kitų perkantojų organizacijų vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, tokie veiksmai nelytinti ribojančiais konkurenciją Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme ir nepažeidžia sąžiningos konkurencijos laisvės.
35. Teisėjų kolegija pritaria apeliacinės instancijos teismo išvadai, kad Viešųjų pirkinių įstatymo 10 straipsnio norma nustato, jog subjektai, su kuriais buvo sudaryti vidaus sandoriai, gali 20 proc. pajamų gauti iš kitos veiklos, nei iš sutarčių, sudarytų su kontroliuojama perkantoja organizacija ir skirtų jos poreikiams tenkinti ar funkcijoms atlikti. Atsižvelgiant į tai, taip pat į šios nutarties 39–43 punktuose nurodytą reglamentavimą ir Teisingumo Teismo praktiką, sprendžiant, kad Viešųjų pirkinių įstatymas nenustato apribojimo ūkio subjektui būti tiekėju viešajame pirkime ir siūlyti viešojo pirkimo objektą vien dėl to, kad jis turi sudaryti vidaus sandorį. Tokie veiksmai taip pat nealkalyni savaime ribojančiais konkurenciją Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme ir (ar) pažeidžiančiais sąžiningos konkurencijos laisvę.

36. Kaip matyti iš kasacinio skundo, ieškovė nagrinėjamoje byloje kvestionuoja konkurencijos pažeidimus (Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies ir Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies) iš esmės dėl to, jog trečiajam asmeniui, turinčiam sudarytą vidaus sandorį, buvo leista dalyvauti Pirkime ir nebuvo atsižvelgta į jo veiklos specifiką bei gaunamų pajamų kilmę. Ieškovės teigimu, byla nagrinėjė teismui netinkamai taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies, 47 straipsnio 2 dalies bei Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies normas, nustatančias draudimą dirbtinai mažinti konkurenciją, užtikrinti, kad kvalifikacijos reikalavimai neribotų konkurencijos, ir šio aspektu nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos minėtų teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos.
37. Direktyvos 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančiosios organizacijos ekonominės veiklos vykdytojus vertina vienodai ir jų nediskriminuoja, jos veikia skaidriai ir vadovaujasi proporcingumo principu. Pirkimai negali būti parengti siekiant išvengti šios Direktyvos taikymo ar dirbtinai sumažinti konkurenciją. Laikoma, kad konkurencija yra dirbtinai sumažinta tais atvejais, kai pirkimui parengiami siekiant nederamai sudaryti palankesnes ar nepalankias sąlygas tam tikriems ekonominės veiklos vykdytojams.
38. Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad vienas pagrindinių Europos Sąjungos teisės nuostatų viešųjų pirkimų srityje tikslų yra užtikrinti laisvą paslaugų judėjimą bei atvirą ir neiškraipytą konkurenciją visose valstybėse narėse. Siekiant šio dviejų tikslų įpareigojama laikytis, be kita ko, vienodo požūrio į konkurso dalyvius ar kandidatus principo ir iš jo išplaukiančios skaidrumo pareigos (Teisingumo Teismo 2013 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *Manova A/S*, C-336/12).
39. Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad planuojant viešuosius pirkimus ir jiems rengiantis negali būti siekiama išvengti šiame įstatyme nustatytos tvarkos taikymo ar dirbtinai sumažinti konkurenciją. Laikoma, kad konkurencija yra dirbtinai sumažinta, t. y. nesilaikoma Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos, kai viešuoju pirkimu nepagrįstai sudaromos palankesnės ar nepalankesnės sąlygos tam tikriems tiekėjams. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad minėtoje normoje įtvirtinta bendroji draudimo dirbtinai riboti konkurenciją pareiga, kuri įgyvendinama, *inter alia*, nustatant viešojo pirkimo sąlygas ir už kurios tinkamą laikymąsi yra atsakinga perkančioji organizacija. Pavyzdžiui, ruošiantis viešajam pirkimui ir konsultuojantis su rinkos dalyviais (Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3, 4 dalys), primant sprendimus skaidyti viešojo pirkimo objektą į dalis (Viešųjų pirkimų įstatymo 28 straipsnis), nustatant techninės specifikacijos reikalavimus (Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnis), nustatant reikalavimus tiekėjų kvalifikacijai (Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsnis 1 dalis) ir pan. Šiame kontekste kasacinio teismo yra išaiškinta, kad konkurenciją riboja pernelyg aukšti arba specifiniai, neadekvatūs viešojo pirkimo pobūdžiui ar neproporcingi jo sąlygoms reikalavimai, kurie atima galimybę viešojo pirkimo procedūrose dalyvauti sutartį realiai ir faktiškai gebantiems įvykdyti kandidatams ar dalyviams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-398-469/2018, 29 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
40. Taigi atliekant viešuosius pirkimus konkurencijos pažeidimai Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies kontekste vertinami, *inter alia*, per viešojo pirkimo sąlygas. Teisėjų kolegija pabrėžia, kad ieškovė ikiteisimine ginčų nagrinėjimo tvarka neskundė Pirkimo sąlygų (taip pat ir Kvalifikacijos reikalavimų), t. y. Pirkimo sąlygos nėra šios bylos dalykas, todėl nėra pagrindo išvada, jog perkančioji organizacija, nustatydamą Pirkimo sąlygas, *inter alia*, Kvalifikacijos reikalavimą, būtų pažeidusi Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatytą draudimą dirbtinai sumažinti tiekėjų konkurenciją.
41. Be to, kas teisėjų kolegijos pažymėta šios nutarties 59 punkte, akcentuotina ir tai, kad Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintas skaidrumo principas (Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalis) reiškia, *inter alia*, perkančiųjų organizacijų pareigą preciziškai laikytis savo pačios parengtų viešojo pirkimo sąlygų reikalavimų tikrinant ir vertinant tiekėjų viešajame pirkime pateiktus pasiūlymus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 24 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-458/2011).
42. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį, jog Direktyvos konstatuojamosios dalies 101 punkte nustatyta, kad perkančiosios organizacijos reikėtų papildomai suteikti galimybę neleisti dalyvauti ekonominės veiklos vykdytojams, kurie pasirodė esą nepatikimi, pavyzdžiui, dėl aplinkos apsaugos ar socialinės srities įsipareigojimų pažeidimų, įskaitant prieinamumo neigaliesiems taisyklių pažeidimus ar kitokius sunkius profesinius nusizengimus, kaip antai konkurencijos taisyklių ar intelektinės nuosavybės teisų pažeidimai. Direktyvos 57 straipsnio 4 dalies d punkte įtvirtinta, jog perkančiosios organizacijos gali pašalinti arba gali būti valstybių narių įpareigos pašalinti iš dalyvavimo pirkimo procedūroje ekonominės veiklos vykdytojus, kai perkančioji organizacija turi pakankamai įtikinamų duomenų daryti išvadą, kad ekonominės veiklos vykdytojas su kitais ekonominės veiklos vykdytojais sudarė susitarimus, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją. Atitinkamai Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punkte nustatytas vienas iš privalomų tiekėjų pašalinimo iš viešojo pirkimo procedūros pagrindų – jei tiekėjas su kitais tiekėjais yra sudaręs susitarimų, kuriais siekia iškreipti konkurenciją atliekame viešajame pirkime, ir perkančioji organizacija dėl to turi įtikinamų duomenų.
43. Tais atvejais, kai perkančioji organizacija iš viešai prieinamos informacijos pati turi duomenų apie tai, kad jos organizuojamo viešojo pirkimo procedūrose dalyvauja tiekėjai, kurie pagal Konkurencijos įstatymo nuostatas laikytini susijusiais tarpusavyje, ar šios duomenis ji gauna iš kitų asmenų, perkančioji organizacija privalo kreiptis į tokius dalyvius, jų prašydama paaiškinti abipusio ryšio pobūdį (turinį), įskaitant informaciją apie tai, kaip šie subjektai užtikrina savo veiklos nepriklausomumą ir informacijos konfidencialumą (praktikos ar susitarimų dėl konfidencialios informacijos apsaugos), taip pat paprašyti nurodyti, kaip konkrečiu atveju buvo išlaikytas susijusių asmenų nepriklausomumas teikiant pasiūlymus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 27 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-317-469/2018 69 punktą).
44. Šios bylos kontekste nėra nustatyta, kad trečiasis asmuo, dalyvaudamas Pirkime, būtų sudaręs neteisėtų susitarimų su kitais Pirkime dalyvaujanciais tiekėjais ir taip siektų iškreipti tiekėjų konkurenciją.
45. Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šiuo įstatymu draudžiama tikio subjektams atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nesvarbu, kokio pobūdžio jų tikinė veikla, išskyrus atvejus, kai šiame įstatyme ar kituose įstatymuose, skirtuose atskiroms tikinės veiklos sritims, nustatomos išimtys.
46. Ieškovė bylą inicijavo ginčydamą atsakovės priimtus sprendimus dėl trečiojo asmens pasiūlymo vertinimo ir priimto sprendimo pripažinti jį laimėjusiu Pirkimą. Atsižvelgdama į šioje nutartyje padarytas išvadas, *inter alia*, dėl trečiojo asmens atitikties Kvalifikacijos reikalavimų vertinimo, teisėjų kolegija nusprendžia, kad ieškovė kasaciniame skunde nepagrindė, kokiais veiksmais ar neveikimu atsakovė, priimdama sprendimą dėl trečiojo asmens pasiūlymo atitikties Pirkimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams ir sprendimą nustatyti trečiojo asmens pasiūlymą laimėjusiu, padarė Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalies pažeidimą, todėl kasaciniame skunde išdėstyti argumentai nesudaro pagrindo naikinti skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

47. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pagal kasacinio skundo argumentus nėra pagrindo konstatuoti, jog byla nagrinėjė teismui pažeidė materialiosios teisės normas ar nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, todėl naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį remiantis kasacinio skundo argumentais nėra teisinio pagrindo (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).
48. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, jos patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos.
49. Atsakovė pateikė įrodymus, pagrindžiančius jos kasaciniame teisme patirtas 1996,50 Eur atstovavimo išlaidas. Prašomas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimas neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros Advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokescio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8.14 punktuose nurodyto dydžio. Dėl to atsakovei iš ieškovės priteistinas 1996,50 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.
50. Trečiasis asmuo pateikė įrodymus, pagrindžiančius jo kasaciniame teisme patirtas 6034,88 Eur atstovavimo išlaidas (2023 m. rugscjo 12 d. PVM sąskaita faktūra ir 2023 m. rugscjo 26 d. patvirtinimas apie įešų įskaitymą į kliento sąskaitą). Prašomas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimas viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros Advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokescio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8.14 punktuose nurodytą dydį, todėl trečiajam asmeniui priteistina iš kasacinį skundą padavusios ieškovės UAB „Ekonovus“ 3331,15 Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 25 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Ekonovus“ (j. a. k. 141686027) atsakovės uždarosios akcinės bendrovės Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro (j. a. k. 250135860) naudai 1996,50 Eur (vieną tūkstantį devynis šimtus devyniasdešimt šešis Eur 50 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Priteisti iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Ekonovus“ (j. a. k. 141686027) atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Kauno švara“ (j. a. k. 132616649) naudai 3331,15 Eur (tris tūkstančius tris šimtus trisdešimt vieną Eur 15 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Ambrasaitė-Balynienė

Gražina Davidonienė

Gediminas Sagatys